

Joanna Koźmińska

Uniwersytet Warszawski

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej

Muzealne przypadki Profesor Zofii Sokolewicz

Profesor Zofia Sokolewicz (Fot. Joanna Mroczkowska)

Profesor Zofia Sokolewicz (1932–2020) miała bardzo szeroki wachlarz fascynacji naukowych. W ciągu swego długiego i pracowitego życia interesowały ją antropologia ekonomii, etnologiczne teorie kultury, krytyka źródeł etnograficznych, historia etnologii polskiej i światowej, biografie badaczy, prawa człowieka w ujęciu kulturowym, polityka kulturalna Unii Europejskiej, obywatelstwo i narodowość etc.

Od wczesnych lat działalności naukowej także muzealnictwo było obecne wśród Jej zainteresowań. Nie poświęciła mu osobnego dzieła, jednak stanowiło nieustanny punkt zaciekawienia i różnych aktywności. Otwartość na świat i holistyczne, humanistyczne, podejście do nauki sprawiły, że problemy związane z muzealnictwem etnograficznym były Jej bliskie przez całe życie. W swoim polu widzenia miała zawsze instytucje muzealne, przedmioty i kolekcje, rozwój teorii muzeologicznych, a przede wszystkim ludzi — muzealników. Z. Sokolewicz zajmowała się muzealnictwem zarówno w aspektach naukowym oraz praktyczno-organizacyjnym: badała związki nauki z muzeum, inicjowała utworzenie muzeum uniwersyteckiego i wspierała wiedzą ekspercką.

Zofia Sokolewicz wiele czasu i uwagi poświęciła swojej poprzedniczce w Katedrze Etnografii UW (od 1985 r. przekształconej w Katedrę Etnologii i Antropologii Kulturowej¹) prof. Cezarii Baudouin de Courtenay-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowej, która była autorytetem w zakresie muzealnictwa etnograficznego. Była ona autorką jednej z koncepcji muzeów etnograficznych w Polsce, twórczynią Muzeum Laboratorium i Muzeum Demonstracyjnego przy Zakładzie Etnologii w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. I chociaż zainteresowanie muzealnymi przedsięwzięciami C. Jędrzejewiczowej przyszło w ostatniej dekadzie życia, to będzie punktem wyjścia niniejszego tekstu.

Na podstawie analizy zgromadzonych źródeł Zofia Sokolewicz podjęła próbę odtworzenia działalności i poglądów tej uczonej także w zakresie muzeologii, a wyniki tych badań opisała w kolejnych publikacjach [Sokolewicz 2014, Sokolewicz 2018, Sokolewicz 2019]. Zaplanowała badania, ustaliła kolejność działań równocześnie typując instytucje, w których pracowała. Miały to być biblioteki, archiwa i muzea w Warszawie, Toruniu i Krakowie, gdzie tworzyła spis materiałów rękopiśmiennych spuścizny. Zachowały się

¹ W 1934 r. powstała Katedra Etnografii Polski na Uniwersytecie Warszawskim, którą objęła prof. C. Jędrzejewiczowa.

materiały i odręczne notatki Z. Sokolewicz, które pozwalają śledzić wyniki badań oraz dają możliwość poznania Jej warsztatu naukowego.

Mimo pogłębiających się problemów ze zdrowiem, prof. Sokolewicz z wielką starannością i wnikliwością analizowała dokumenty odtwarzając kolejność zdarzeń, splatając w całość skomplikowane wątki związane z tworzeniem zbiorów etnograficznych w Wilnie i Warszawie.

Kwerenda archiwalna została przeprowadzona w lipcu i sierpniu 2011 r. przy udziale Agaty Rybus i objęła Archiwum Akt Nowych, Archiwum Naukowe PME, Archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie i Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadziła też badania archiwalne w Krakowie w Archiwum PAN-PAU, a dzięki pośrednictwu życzliwych przyjaciół dotarła także do materiałów wileńskich. Badania w Archiwum Muzeum Etnograficznego w Toruniu zostały zainicjowane, ale Pani Profesor nie zdążyła ich doprowadzić do końca. Z notatek wynika, że planowała także wykorzystać metodę historii mówionej i nagrywać swoje rozmowy.

Już w czasach wileńskich na Uniwersytecie im. Stefana Batorego Cezaria Baudouin de Courtenay-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowa uważnie budowała strategię Zakładu Etnologii i Etnografii, gdzie oprócz spraw dydaktyczno-badawczych dużą rolę przywiązywała do organizacji zaplecza biblioteczno-muzealnego. Zakład Etnologii USB składał się z dwóch jednostek dydaktycznych: Seminarium Etnologicznego i Muzeum Laboratorium. Opisując historię tworzenia zbiorów, Zofia Sokolewicz pisała o teoretycznym zamyśle utworzenia muzeum stanowiącego humanistyczne laboratorium. Jędrzejewiczowa „rozwija koncepcję muzeum-laboratorium, w którym student spotyka się z rzeczą rozumianą jako klucz do ludzkich spraw, do kultury. Jest to koncepcja nieznaną większości muzealników i, niestety, części kadry uniwersyteckiej, oparta na założeniu o znaczeniu widzenia rzeczy w naszym poznaniu” [Sokolewicz 2016: 76]. W obliczu szybko rosnącej kolekcji, oprócz muzeum-laboratorium, C. Jędrzejewiczowa zainicjowała organizację muzeum demonstracyjnego dostępnego dla zainteresowanych osób, nie tylko studentów i akademików. Zwróciła również uwagę na to, jak istotną edukacyjną rolę pełnią magazyny i ich otwarcie dla specjalistów, badaczy teoretyków oraz artystów. Była zwolenniczką integracji muzeum z uniwersytetem pisząc: „[...] chcąc ażeby z jednej strony Muzeum nie zmartwiało, z drugiej zaś, ażeby etnografowie-książkowcy również nie kamienieli w fikcjach mózgowych, koniecznym jest zachowania i w przyszłości jak najściślejszego kontaktu między Uniwersytetem a Muzeum”

[Baudouin Courtenay-Ehrenkerutzowa 1924: 94–95]. Niestety, nie udało się do końca odtworzyć skomplikowanych losów kolekcji etnograficznej, składającej się z 2543 eksponatów która uległa rozproszeniu lub zniszczeniu w czasie wojny. W 1934 r. po przeniesieniu do Warszawy i objęciu Katedry Etnografii Polski na UW, C. Jędrzejewiczowa jako członkini Państwowej Rady Muzealnej kontynuowała działania w tym zakresie we współpracy z Muzeum Narodowym, Prezydentem m.st. Warszawy a potem Muzeum Rolnictwa i Przemysłu. I w tym przypadku prace przerwała wojna. Być może informacje, których poszukiwała Z. Sokolewicz są jeszcze możliwe do odnalezienia, kwerenda archiwalna i wywiady etnograficzne powinny być kontynuowane, istnieje szansa, że przyniosą one możliwość pełnego odtworzenia działań C. Jędrzejewiczowej, w zakresie muzealnictwa. Byłby to temat na osobny artykuł, którego niestety Profesor Zofia Sokolewicz już nie napisze...

Podobna sekwencja wydarzeń miała miejsce na początku lat 80. XX w., kiedy rozpoczął się proces tworzenia Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego. Jego główną inicjatorką była Z. Sokolewicz, która wspólnie z prof. Marianem Pokropkiem dostrzegła konieczność istnienia takiego muzeum na UW. Została wtedy sformułowana idea powstania Muzeum UW, bowiem wcześniej realnie nikt w jednym miejscu nie gromadził zbiorów dotyczących całego Uniwersytetu. Z dokumentów i korespondencji znajdującej się w Muzeum i Archiwum UW oraz relacji ustnej Jerzego Halbersztadta², późniejszego dyrektora Muzeum UW, wynika, że była to inicjatywa oddolna obojga wymienionych badaczy. Uważali oni, że Uniwersytet Warszawski, podobnie jak np. uczelnie amerykańskie, powinien mieć muzeum, wspomagające uczelnię w pracach dydaktyczno-naukowych w różnych obszarach i dyscyplinach nauki. Zbiory etnograficzne, które gromadził Marian Pokropek, mogły być ku temu działaniu szczególnym bodźcem.

Pierwotna koncepcja była zbliżona do pomysłu Cezarii Jędrzejewiczowej i jej muzeum wileńskiego, opartego o specjalistyczne zbiory dostępne dla badaczy i studentów. W obrębie UW istniały kolekcje dziedzinowe: archeologiczne, geologiczne, etnograficzne, przyrodnicze gromadzone według współczesnych potrzeb dydaktyczno-naukowych. Były to zbiory rozproszone w różnych lokalizacjach i w pierwotnych planach to one miały

² Informacje na podstawie obszernej relacji ustnej z dnia 22 lipca 2020 r. z J. Halbersztadtem. Autoryzowana notatka z rozmowy w archiwum autorki artykułu. Bardzo dziękuję p. Jerzemu Halbersztadtowi za niezmiernie ciekawą i inspirującą rozmowę.

stanowiąc podstawę kolekcji i na nich opierała się koncepcja organizacji muzeum. Muzea uniwersyteckie, a konkretnie te poświęcone historii uczelni nie istniały jeszcze wówczas na uczelniach wyższych w Polsce z wyjątkiem Muzeum UJ.

W wyniku rozmów z prorektorem UW Józefem Szaflikiem we wczesnych latach osiemdziesiątych powołano Radę ds. Organizacji Muzeum UW, której przewodniczył prof. Aleksander Gieysztor, a członkami byli między innymi prof. Maria Poprzęcka i prof. Zofia Sokolewicz. Wtedy też powołano przy Katedrze Etnografii, kierowanej przez Z. Sokolewicz. Zakład Naukowo-Badawczy pod nazwą Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego, który miał za zadanie zapoczątkować organizację przyszłego Muzeum UW. Nie miał on budżetu, siedziby, wystawy stałej. Jego kierownikiem został M. Pokropek.

W pracach nad powstaniem Muzeum UW szczególną rolę odegrała Zofia Sokolewicz, dobry duch i opiekunka przedsięwzięcia, przez cały czas zaangażowana w prace. Jak wspomina J. Halbersztadt, wieloletni kierownik/dyrektor tej placówki, Jej „intelektualna bezinteresowność”, inspirowała, przyspieszała bieg rzeczy. Z wielką energią i aktywnością prof. Sokolewicz patronowała przedsięwzięciu nie oczekując uznania dla swojej osoby. Pojmowała swoją misję związaną z muzeum, w której dobro sprawy jest najważniejsze, oferując szczerą, życzliwą współpracę, stałe zaangażowanie w sprawy organizacyjne dotyczące muzeum, w walkę o siedzibę. Wnosiła w prace twórczy element, merytoryczne wsparcie, miała wyczucie i „dobre oko” wnikliwie recenzując organizowane później wystawy. Pomocne było Jej w tym uprawianie etnografii/etnologii i wieloletnie doświadczenie wynikające ze sprawowania funkcji kierowniczych.

W 1984 r., gdy okazało się, że koncepcji muzeum uniwersyteckiego, jako muzeum kolekcji dydaktyczno-naukowych, nie uda się zrealizować ze względu na brak siedziby i środków, nikłe zaangażowanie poszczególnych instytutów, które wołały zachować pełną kontrolę nad swoimi zbiorami, stało się jasne, że przyszłością tej placówki może być głównie badanie i przedstawianie historii oraz tradycji środowiska uniwersyteckiego. Zofia Sokolewicz zaproponowała wtedy podjęcie tego zadania Jerzemu Halbersztadtowi (kandydaturę wskazał prof. Aleksander Gieysztor). Głównymi etapami budowania narracji o historii i tradycjach uniwersytetu stało się kilkanaście wystaw czasowych, poczynając od najwcześniejszej „Królewski Uniwersytet Warszawski 1816–1831”, która została zorganizowana w 1984 r.

W 1985 r., kiedy rektorem UW został wybrany prof. Grzegorz Białkowski, fizyk-poeta, sprawy związane z powstaniem muzeum nabrały większego tempa. Rektor uważał, że świadomość własnej tradycji w nieprzyjaznym otoczeniu związanym z ciągle trwającymi konsekwencjami stanu wojennego jest czymś niezmiernie istotnym, dającym nadzieję środowisku uniwersyteckiemu. W każdych warunkach można tworzyć pozytywny przekaz wzmacniający więź i tożsamość związaną z UW. Było to rozwinięcie koncepcji opierającej się na ukazaniu i upowszechnianiu złożonej i bogatej historii uczelni, a nie na zgromadzonych wcześniej w obrębie poszczególnych dyscyplin kolekcjach. Za kadencji prof. Białkowskiego muzeum otrzymało dużą salę w Pałacu Kazimierzowskim z przeznaczeniem na wystawę stałą, własny budżet, etaty, zostało bezpośrednio podporządkowane Rektorowi UW. Otwarcie stałej ekspozycji nastąpiło w listopadzie 1989 r. Profesor Zofia Sokolewicz była w Radzie Muzeum UW do 1994 roku³ i przez wszystkie te lata angażowała się w sprawy muzeum. Jak wspomina J. Halbersztadt: „Kiedy odchodziłem z muzeum w maju 1998 r., to Jej się radziłem w sprawie kandydata na mojego następcę. Zaproponowałem dra Tomasza Strączka z IEiAK i to poparcie przesądziło, że przez następnych kilkanaście lat to on kierował Muzeum UW”.

Innym muzeum, z którym Zofię Sokolewicz łączyły bliskie związki, było Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Jednym z pierwszych projektów związanych z muzealnictwem, w których Pani Profesor wzięła udział była praca przy przygotowaniu wystawy *Afryka nieznana a bliska* w 1962 r. Wystawa została zorganizowana pod patronatem Polskiego Komitetu do spraw UNESCO i Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Afrykańskiej, a Z. Sokolewicz była jej komisarzem, autorką scenariusza i katalogu. To wynik naukowej fascynacji Afryką, a Muzeum Etnograficzne w Warszawie (wówczas Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej) było w posiadaniu dużej kolekcji afrykańskich artefaktów. Wystawa okazała się w tamtym czasie jedną z największych ekspozycji powojennych [Kamocki 1966: 476]. W zbiorach Filmoteki Narodowej, znajduje się dostępny online fragment nagrania z wernisażu tej wystawy (<https://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/10687>), niestety, jedyną wymienioną i ukazaną osobą jest ówczesny Minister Kultury, nie Autorka scenariusza.

³W Archiwum UW, w teście personalnej prof. Z. Sokolewicz istnieje dokument z 1991 r. o powołaniu do Rady Muzealnej UW. J. Halbersztadt uważa, że prof. Sokolewicz była dłużej niż do 1994 r. w Radzie Muzeum UW.

Od początku działalności naukowej Zofia Sokolewicz była więc związana z Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie, a problemy wiodącej placówki muzealnictwa etnograficznego bardzo ją przejmowały. Przede wszystkim istotni byli dla niej pracownicy PME, z których zdecydowana większość stanowili absolwenci etnologii UW (najpierw Katedry, później Instytutu). Anna Zadrożyńska napisała, że „otwieranie możliwości przed młodszymi kolegami jest jednym z najcenniejszych rysów prof. Zofii Sokolewicz” [Zadrożyńska 2009: 10], z pewnością dotyczyło to zarówno tych, którzy znaleźli zatrudnienie na Uniwersytecie, jak i tych, którzy pracowali w PME, a także w wielu innych miejscach.

Współpraca Katedry Etnografii z Muzeum była niezbędna i oczywista, a dwie placówki etnograficzne komplementarnie uzupełniały swoją działalność. Katedra stanowiła zaplecze naukowe muzeum i odwrotnie muzeum stanowiło źródło specjalistów przez wiele lat wykładających na UW (Barbara Kohutnicka, Jolanta Koziorowska, Jadwiga Koszutska, Jan Krzysztof Makulski, Lech Mróz, Piotr Szacki, Teresa Walendziak et al.). Prof. Sokolewicz uważała za niezbędne zapewnienie studentom etnologii, możliwości kształcenia w zakresie specjalizacji muzealnej ponieważ bez tego wiedzę etnologiczną uznawała za niepełną. W ofercie dydaktycznej były więc zajęcia z teorii muzealnictwa i wykłady monograficzne obejmujące kultury świata, rzemiosło, sztukę ludową etc. Zwiedzanie magazynów muzealnych stanowiło zawsze ciekawe doświadczenie dla studentów, a bezpośredni kontakt z eksponatami wzbogacony fachowym komentarzem umożliwiał poznanie szerszego kontekstu wytworów kultury.

Jednym z przykładów współdziałania i wykorzystania wiedzy eksperckiej w dziedzinie etnografii był prowadzony od końca lat 70. rządowy program „Rola Wisły w historii i kulturze Polski”⁴. Jako kierownik Katedry Etnografii Zofia Sokolewicz została jego koordynatorką, a do prac został między innymi zaproszony Piotr Szacki, kustosz i wieloletni kierownik Działu Gospodarki Podstawowej i Rzemiosł w PME. Wziął on udział w projektowaniu części etnograficznej programu, bowiem jego wizja muzeum opierająca się na całościowym ujęciu faktu społecznego stanowiła interesującą koncepcję, przydatną podczas realizacji projektu.

⁴ Krzysztof Braun we wspomnieniu poświęconemu Annie Kutrzebie-Pojnarowej wymienia inną nazwę projektu: rządowy program RP-7 „Rola Wisły w tworzeniu się polskiego obszaru etnicznego”, być może chodzi o kolejne edycje tego programu [Braun, 2008: 98–106, 105].

W drugiej połowie lat 70. w trakcie dyskusji na temat regulacji polskich rzek pojawił się problem zniszczenia części substancji kulturowej istniejącej w ich bezpośrednim otoczeniu. Nowa infrastruktura, czyli powstanie obiektów hydrotechnicznych, zagrażało dotychczas funkcjonującym układom osadniczym, formie nadbrzeży, architekturze, ale także zajęciom związanym z wodą czy rzemiosłu. W związku z tym konieczne były badania etnograficzne dla dokumentacji istniejącego stanu rzeczy „zmiana dorzeczy Wisły w wyniku inwestycji może spowodować istotne zmiany w pamięci ludzkiej i kategoriach przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Jest to ostatni moment by tradycją ustną zasilić źródła historyczne” [Sokolewicz 2011: 190].

W wyniku dyskusji, a także pod wpływem inspiracji francuskich badaczy, pojawiła się możliwość zastosowania koncepcji ekomuzeum, czyli istnienia muzeów krajobrazowych gdzie równie ważne jak obiekty architektoniczne było otaczające je środowisko naturalne⁵.

Ta koncepcja była bliska Piotrowi Szackiemu, który był przekonany o konieczności włączenia w całościowego inwentaryzowania substancji związanych z kulturą wsi, a nie tylko pojedynczych, wyjątkowych artefaktów. Jak pisała Zofia Sokolewicz, „należałoby jednak sprawić, by to co nazywało się zabytkiem *in situ*, było rozumiane jako łączne zachowanie fragmentów krajobrazu” [tamże: 190]. Projekt „Wisła” był realizowany od końca lat 70. do połowy lat 90. XX w., kiedy nastąpiła zmiana koncepcji regulacji Wisły i systemu przyznawania grantów [Braun 2008: 98]. Piotrowi Szackiemu i jego koncepcji muzeum Z. Sokolewicz poświęciła artykuł *Eko-muzeum i współczesność: Wspomnienie o Piotrze Szackim* [Sokolewicz 2011: 184–194].

W 1977 r. otrzymała powołanie do Rady Muzealnej przy Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, a następnie w latach 80. XX wieku została Przewodniczącą Rady Muzealnej przy Państwowym Muzeum Etnograficznego w Warszawie. W skład Rady Muzealnej PME wchodziła od 1983 r. i działalność tę kontynuowała do 2012 r. Była niezwykle mocno zaangażowana w proces przemian zachodzących w muzeum, pragnęła, by muzeum było społecznie odpowiedzialną, nowoczesną i znaczącą naukowo instytucją. Dążyła do tego, aby muzeum było miejscem spotkań całego środowiska, oraz miejscem przyjaznym zarówno użytkownikom jak i pracownikom.

⁵Jako pierwszy pojęcie ekomuzeologii skonstruował w 1971 r., Hugues de Varine, który zdefiniował dla francuskiego Ministerstwa Środowiska Naturalnego słowo „ecomusée”.

Do ostatnich dni była zainteresowana losami PME i jego pracowników, mocno przeżywała sytuację kryzysową w muzeum, czuła się za nią odpowiedzialna, a w ostatnich latach życia interesowała się jego aktualną kondycją starając się wspierać muzealników w ich staraniach o dobre funkcjonowanie placówki. Ostatnia rozmowa z Panią Profesor, którą z dr Katarzyną Waszczyńską przeprowadziłyśmy 7 stycznia 2020 r. dotyczyła między innymi właśnie zmian kadrowych zachodzących w tej instytucji. Pani Profesor wyraziła nadzieję, że zmiany okażą się pozytywne i że będą impulsem do dalszego rozwoju muzeum, bardzo zależało Jej na tym, by warszawskie Muzeum Etnograficzne było ciekawą placówką o istotnym znaczeniu naukowym i edukacyjnym. Zofia Sokolewicz zmarła trzy tygodnie później, 29 stycznia 2020 r.

I na zakończenie odniesienie do związków ze „Zbiorem Wiadomości do Antropologii Muzealnej”, czasopismem, na łamach którego pojawia się ten tekst. Zofia Sokolewicz wsparła swoim autorytetem powstanie nowego czasopisma, pomogła przy kompletowaniu redakcji, na etapie początkowym była obecna na spotkaniach organizacyjnych, które odbywały się w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UW. Bliskie Jej było przesłanie redakcyjne ujęte w słowach: „Zależy nam bardzo na tym, by doprowadzić do stałej obecności myślenia antropologicznego w muzeach, a także na tym, by muzea, jako zjawiska kulturowe, zostały poddane dogłębnej interpretacji w ramach naszej dyscypliny” [Barańska 2014: 5].

Także tytuł czasopisma nawiązujący do „Zbioru Wiadomości do Antropologii Krajowej” (ZWAK), który nakładem Komisji Antropologicznej Akademii Umiejętności ukazywał się od 1877 r. cieszył Panią Profesor odniesieniem do odległych czasów kształtowania się dyscypliny, która była osią Jej życia: etnografii/etnologii/antropologii...

Bibliografia

Barańska Katarzyna

2004: *Muzeum etnograficzne: misje, struktury, strategie* Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2014: *Słowo od redakcji*, „Źródło Wiadomości do Antropologii Muzealnej”, nr 1.

Baudouin de Courtenay-Ehrenkeutzowa Cezaria

1933: *Zakład Etnologii Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, „Balticoslavica” t. 1 Wilno : Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej.

Braun, Krzysztof

2008: *Anna Kutrzeba-Pojnarowa (1913–1993)*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 20.

Kamocki Janusz

1966: *Zbiory afrykanistyczne w muzeach polskich*, „Etnografia Polska”, t. 10.

Sokolewicz Zofia

1962: *Afryka nieznana a bliska: wystawa etnograficzna wrzesień–październik 1962*
Warszawa: Wydawnictwo PKIN.

Sokolewicz Zofia

2011: *eko-muzeum i współczesność: wspomnienie o Piotrze Szackim*, „Etnografia Nowa”, nr 3.

Sokolewicz, Zofia

2014: *Pierwsza, uznana, zapomniana, powraca: Cezaria Anna Baudouin de Courtenay, primo voto Vasmer, secundo Ehrenkreutz, tertio Jędrzejewiczowa*, [w:] *Obserwatorki z wyobraźnią Etnograficzne i socjologiczne pisanstwo kobiet*, red. G. Kubica i K. Majbroda, Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze.

Sokolewicz Zofia

2016: *Cezaria Anna Baudouin de Courtenay-Vasmer-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowa 1885–1967*, [w:] *Portrety uczonych. Profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945*, red. P. Salwa, A. K. Wróblewski, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Sokolewicz Zofia

2019: *Cezaria Baudouin de Courtenay-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowa — uczona i organizatorka* [w:] *Siłaczki, szefowe, społeczniczki: Polki organizatorki*, red. E. Bogacz-Wojtanowska, M. Kostera, Kraków: Księgarnia Akademicka.

Zadrożyńska Anna

2009: *Przedmowa*, [w:] *Horyzonty antropologii kultury. Tom w darze Profesor Zofii Sokolewicz*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.

Joanna Koźmińska**Museum cases of Zofia Sokolewicz**

Professor Z. Sokolewicz (1932-2020) was a humanist with broad research interests (ethnology, cultural anthropology, human rights, European studies etc.) and with extraordinary organisational talent. Her involvement in matters related to museology was one of her many activities. The text discusses matters related to this subject, among others, using as an example the activity of professor Cezaria Jędrzejewiczowa, the author of the concept of the ethnographic museum theory. On the basis of an archival research query, Zofia Sokolewicz made an attempt to reconstruct Cezaria Jędrzejewiczowa's museological views. Z. Sokolewicz was the initiator and patron of the University of Warsaw Museum, which was established as a result of a grassroots ethnographic community initiative (together with M. Pokropek) in the early 1980s. The article discusses her long-term cooperation with the National Ethnographic Museum in Warsaw, which had always been a subject of her concern and interest, from the substantive issues to the daily functioning of this institution. She cared deeply to use the competences and expertise of the museum staff. In the article's conclusion professor Sokolewicz's role in the creation of ZWAM magazine is described.

Keywords: Zofia Sokolewicz, Cezaria Jędrzejewiczowa, University of Warsaw Museum, National Ethnographic Museum in Warsaw

